

Toni Aho: ”Muurahaispesä aivoissani”

TANITAN ELAMÄ

Sisarentyttäreni Tanita täyttää pian vasta kuusi vuotta, mutta siitä huolimatta hän on käynyt jo koulua. Niin on ollut koko hänen lyhyen elämänsä ajan; jo vauvaiästä alkaen hän on saanut täysipainoista, ohjattua opetusta. Kuusi kokonaista vuotta on aika, jossa peruskoululaiset ehtivät mekaniikoiksi ja ylioppilaat milloin lääkäreiksi, milloin lakimiehiksi - mutta Tanitalle se on merkinnyt pitkäjänteistä ja lakkaamatonta työtä, jotta hän valmistuisi ihan vain tavalliseksi lapseksi; sellaiseksi kuten yhteiskunta, hänen vanhempansa ja hän itsekkin itsensä haluaa.

Tanitalla on CP-vamma.

Siinä missä muut hänen ikäisensä ovat peuhanneet leikeissään, on Tanita juossut fysioterapiasta puheopetukseen ja lopulta kotitehtäviensä pariin. Niin kiihkeästi hän toivoisi saavuttavansa saman tason kuin toiset, hänen mielestään onnekkaammat - he, joilla on

aina aikaa piilosille ja Afrikan tähteen ja jotka eivät ole syntyneet vajavaisina kuten hän.

- Etkö sinä väsy, pikkuihen? kysyn usein, kun Tanita tulee ilahduttamaan minua äitinsä kanssa.

Mutta aina hän vain pudistaa pikkuruista päätään olkileitit kieppuen. Hän tarttuu ojentamiini makeisiin terveellä kädellään kömpelösti niiten, ja ennen kuin ehdin edes otsatukkaa hipaista, on hän jo rynnännyt ryöpyttämään vähäistä leluvarastoani kyllästymättä koskaan tutkiskelemaan sitä.

Sillä silloin harvoin, kun hänellä jää aikaa leikkiin, hän leikkii sitten senkin edestä.

Hän on ihmeellinen yhdistelmä enkeliä ja tuittupäätä - en keksi ketään toista yhtä kiihkomielistä, mutta myös perinpohjaista luonnetta kuin hän; ketään, jolla olisi yhtä avara sydän - paitsi tietenkin pikkusiskoni, hänen äitinsä. Myös sisareni sydän on suuren suuri, mutta kuitenkin niin täynnä lämpöä ettei siihen kuuna päivänä mahtuisi katkeruuden pieninkään siemen tai itiö.

Koskaan en ole havainnut Tanitan lapsensilmissä kateutta hänen katsellessaan tovereitaan. Ei, hänen silmiensä katseeseen eivät sellaiset tuntemukset istu lainkaan. Mutta surulta eivät nekään sentään ole suojassa,

ja minunkin sylissäni hän on joskus vuodattanut loputtomia kyneleitään - lohduttomia pisaroita, jotka ovat mielestäni saaneet muotonsa mitä suurimmasta ja käsittämättömimmästä epäoikeudenmukaisuudesta.

Ikävintä kaikessa lienee Tanitan puheongelma. Hänen ääntämishäiriönsä on niin vaikealaatuinen, ettei se salli sanojen muodostamista lainkaan. Jopa hänen puheäänensä on käheä ja ontto niin, että uskon hänen häpeävän sitä, ja ehkä juuri siksi hän tuntuu pysyttelevän mieluummin vaiti kuin ääntelevän millään tavoin.

Eikä hänen uppiniskainen luontonsa ole antanut periksi puheterapeuttien sinnikkäimmillekään yllytysriityksille.

* * * * *

Käymme usein pienillä retkillä, minä ja tuo hiljainen siskontyttöni. Hänen äidilleen nuo päivät merkitsevät pientä lepohetkeä ja siskoni jättäytyykin mieluummin kotiinsa ja harrastuksiinsa. Miltei aina matkaamme luontoon, sillä rakkaus villielämää kohtaan yhdistää meitä; se on meidän yhteinen intohimomme.

Oli kevät, kesä, syksy tai - kuten nyt - alkutalvi, Tanita menee aina edeltä, kasvot ihastuksesta palaen, hyppelehtii lapseninnolla ihmetyksen ääreltä toiselle. Niin paljon on

nähtävää, niin paljon haisteltavaa, kosketeltavaa ja joskus maistettavaakin, ettei yksi päivä tahdo siihen riittää - ja annan tuon kiihkon tarttua myös minuun ja äkkiä huomaan itsekin olevani kuin lapsi, ikävuodet pyyhkiytyvät väliltämme olemattomiin.

Thastelen ensilumen langettamaa narskuvaa lakanaa kuin näkisin sen ensimmäistä kertaa - teen siitä kylmiä palloja, joita heittelen vallattomana ympärilleni; uin lumessa kuin riekko ja hekottelen, kun sitä menee suuhuni; mietin olenko syömässä vai juomassa, kun maistelen jään kihelmöivää raikkautta. Kun tarkastelen lumipeitteestä heijastuvaa kolkkoa hohtoa, minun silmäni ovat Tanitan, enkä voi olla aistimatta siinä piilevää tarunomaista kauneutta.

Tanita aukaisee suunsa äänettömään kiljahdukseen ja heittäytyy maahan loihitiakseen yksisiipisen lumienkelin. Mistä ikinä hän kulkeekaan, hän jättää jälkeensä noita eriskummallisia hahmoja ja piirtää lumeen outoja kuvioita, kuin muinaisia riimuja. Kun tavoitan tytön, nostan hänet ilmaan ja hän nauraa katketakseen niin, että koko hänen lapsenkehonsa hytkyy. Ja vaikkei äänen pihahdustakaan kuulu, koko valtava hämärä metsä raikuu hänen riemustaan.

Hän antaa kätensä omaani ja rauhoittuu kulkemaan vierelläni kohti edessämme häämöttävää punastunutta taivasta. Jaan hänelle kaiken tietämykseni talveen nöyrtyneestä luonnosta: näytän varvut ja niihin unohtuneet marjat; nimeän korret, pensaat ja puut; paljastan kaarnassa piileskelevät hyönteiset ja autan häntä tekemään havaintoja eri lintulajeista. Kerron, että kaikessa, mitä hän ympärillään näkeekään, uinuu sama yhteinen henki.

Laskemme yhdessä lumihiihtaleen kuusi sakaraa ja osoitan hänelle, miten vesikiteet eroavat toisistaan. Näytän hänelle jäniksen jättämät jäljet ja opetan, miten loikitaan kuin se - miten muodostetaan lumeen samankaltainen askelten sarja.

Ja kun pysähdymme suojaisan harjun äärelle nauttimaan eväistämme, kerron hänelle salaisuuden Pakkasten Herrasta ja Pohjolan pitkästä ihmeellisestä yöstä. Kerron, miten kaamoksen lumottu pimeys koittaa joka vuosi ja miten ainoastaan taivaan revontulet tuovat siihen valoa vihreällä kristalliloimullaan.

Ja eväät syötyämme, kun kuu on noussut sammuncelle taivaalle, laulan hänelle revontulien laulun ja kerron niiden salaperäisistä äänistä. Kerron, miten kauan meiltä

menikään, ennen kuin opimme niitä kuuntelemaan - niin kauan, vaikka niillä oli niin paljon sanottavaa ja me olevinamme kaikkietäviä.

Niin monia sanoja oli kätkeytyneenä tuohon ääneen - miltei olemattomaan hurinaan, kun vain hetkeksi vaivauduimme sitä kuuntelemaan...

* * * * *

Kotimatalla poikkeamme katsomaan, mikä on kerännyt varislintuja ympärilleen polulta juuri silmäkantaman ulottuville. Pelästyämme linnut ja pysähdymme tuonne, minne varikset, harakat ja naakat ovat jättäneet myöhäisen illallisensa.

Siellä makaa suuri korppi sisälmykset paljastettuina, lihattomat siivet kouristuneina luiseen syleilyyn. Mustankiiltävät sulat tanssivat tuulesa raadon ympärillä kuin yrittäen vielä kertaalleen nousta hengettömän ruumiin mukana lentoon.

Tanita pyristelee kätensä irti otteestani ja jähmettyy tuijottamaan näkyä. En haluaisi tuoda kuolemaa lapsen silmien eteen, mutta hän kieltäytyy jatkamasta matkaa.

Hänen kasvojensa siluetti piirtyy eteeni ääriviivoistaan hopeoituina, ja äkkiä säikähdän, miten vanhalta hän

näyttääkään - ikäisekseen kokeneelta ja viisaalta. Hänen täytyy ajatella jotakin tähdellistä, mutta se on ulottumattomissani - portti hänen sisäiseen maailmaansa on säpissä, enkä tiedä, miten avaisin sen.

Tuuli pyyhkäisee lävitsemme pöllyttäen puuteroitua maata kuin yrittäisi verhota vainajan. Tanita polvistuu korpun vierelle ja antaa lapasensa liukua pitkin suuren pyrstösulan pintaa, jolle hämärä kuunvalo on onnistunut heijastamaan kaikki sateenkaaren värit.

Kun hän kääntyy kohti minua, hänen silmänsä ovat kaventuneet viiruiksi ja ne ovat kostuneet kyyneleistä. Hän tärisee ja aukaisee suunsa, koittaa sanoa jotakin.

Kuulen hänen äänensä pitkästä aikaa - sen käheä sointu on kiihkeän tunteen kyllästävä - mutta en saa selvää, mitä se yrittää viestiä. Vaikka Tanita keskittyy silminnähdän artikuloimaan tarkkaan ja huolellisesti, hänen äänensä pujahtaa huulien välistä kesyttämättömänä kuin ruma villieläin.

Pudistan päätäni pahoillani, ja Tanita käy epätoivoisemmaksi. Hän korottaa ääntään vielä entisestään ja se muuttuu hallitsemattomaksi - kohta hän jo huutaa ja kiljuu niin, että korviini koskee. Kun yritän rauhoittaa häntä ottamalla syliin, hän raapii minua

vihlovasti poskeen. Tyttö potkii kaikkine voimineen, rimpuilee kuin mielipuolinen hillittömän raivokohtauksen kourissa. Viimein saan hänestä pitävän otteen; tyynnyttelen ja hyssyttelen, kunnes hän väsyä ja raivo muuttuu katkeamattomaksi itkuksi.

Hän on siinä tilassa koko loppumatkan, aina autolle saakka. Vasta ajaessani hän rauhoittuu, mutta pysyttelee omituisen etäisenä ja torjuvana. Hänen kotiovellaan kohautan siskolleni olkapäitäni, kun Tanita ryntää ohitsemme kohti portaikkoa yläkertaan ja lopulta omaan huoneeseensa.

Kun hetkisen kuluttua menemme perästä, löydämme hänet istumasta pienen kirjoituspöytänsä äärellä, selin meihin nähden. Hän on levittänyt väriliitunsa pitkin pöytää ja kumartunut piirtämään. Hän on niin keskittynyt toimeensa, ettei huomaa äitiään ja minua, vaikka tulemme aivan liki hänen taakseen.

Tottelevalla kädellään hän on piirtänyt talvimaiseman, jossa on murrettuine värisävyineen jotakin levotonta mutta myös hyvin kaunista. Tunnistan horisontissa Pakkasten Herran ja taivaalla loimuavat kirkkaat revontulet. Kuvassa etualalla on enkeli, jonka silmät vuodattavat mustia kyyneleitä. Hän itkee, sillä hän

katslee tummaa hahmoa lumessa - kuollutta uljasta lintua. Silti hänen kasvoilleen ei ole asettunut surun vääristynyt ilme, vaan niistä heijastuu ilo ja helpotus.

Tietääkö enkeli, että taivaalla - tuolla, minne Tanita nyt piirtää - korppi jatkaa yhä liitoaan? Revontulien vihreydessä se näyttää lentävän kohti kuuta; liekö koskaan sen matka ulottunut niin kauas ja korkealle...

"ELAME", Tanita kirjoittaa lopuksi paperin alalaitaan notkuvien tikkukirjaimin. Sitten hän ojentaa paperin meille ja hymyilee ensimmäistä kertaa pitkään aikaan.

Ja me vastaamme hänen vilpittömään eleeseensä pitkällä syleilyllä. Kun Tanita tarttuu toiseen paperiarkkiin ja alkaa kertoa meille uutta tarinaa, olen pakahtua tuohon puristavaan tunteeseen rinnassani. Jään yhtä aikaa onnellisena ja helpottuneena seuraamaan hänen touhujaan – tuon pienen enkelin, joka syntyi kantaen selässään vain yhtä siipeä.